

Perustuslakivaliokunta

Valtiontalouden tarkastusviraston taloudenhoito

Tarkastusvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtiontalouden tarkastusviraston taloudenhoito (O 4/2021 vp): Asia on saapunut perustuslakivaliokuntaan lausunnon antamista varten TJ 38 § 2 momentin perusteella. Lausunto on annettava tarkastusvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- professori Mikael Hidén
- professori Olli Mäenpää
- professori Veli-Pekka Viljanen

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

(1) Eduskunnan tarkastusvaliokunnassa on vireillä omana asiana Valtiontalouden tarkastusviraston taloudenhoito (O 4/2021 vp). Tarkastusvaliokunta on päättänyt eduskunnan työjärjestyksen 31 a §:n mukaisesti laatia asiasta mietinnön täysistunnolle. Tarkastusvaliokunta on pyytänyt 28.4.2021 perustuslakivaliokunnalta lausuntoa eduskunnan työjärjestyksen 38 §:n 2 momentin perusteella, koska lausuntopyynnön mukaan tarkastusvaliokunnassa on epäselvyyttä valmisteilla olevan asian perustuslainmukaisuudesta. Tarkastusvaliokunta pyytää perustuslakivaliokunnan antavan lausunnossaan ratkaisun siihen, kuuluuko tarkastusvaliokunnan toimialaan perustuslain mukaan pääjohtajan irtisanomismenettelyyn liittyviä tehtäviä, mitkä ovat asiassa eduskunnan eri elimien väliset toimivaltasuhteet sekä miten pääjohtajan irtisanomismenettely saatetaan vireille eduskunnassa (TrVP 8/2021 vp, 28.4.2021).

(2) Perustuslain 74 §:n mukaan eduskunnan perustuslakivaliokunnan tehtävänä on antaa lausuntonsa sen käsittelyyn tulevien lakiehdotusten ja muiden asioiden perustuslainmukaisuudesta sekä suhteesta kansainvälisiin ihmisoikeussopimuksiin. Eduskunnan työjärjestyksen 38 §:n 2 momentin mukaan, jos valiokunnassa valmistelevasti käsiteltävän lakiehdotuksen tai muun asian perustuslainmukaisuudesta tai suhteesta ihmisoikeussopimuksiin on epäselvyyttä, valiokunnan tulee

Valiokunnan lausunto PeVL 23/2021 vp

pyytää asiasta lausunto perustuslakivaliokunnalta. Säännös täydentää perustuslain 74 §:n säännöstä (PNE 1/1999 vp, s. 23).

(3) Perustuslakivaliokunnan harjoittama perustuslainmukaisuuden valvonta kohdistuu pääasiassa lakiehdotuksiin. Valiokunnan arvioitavaksi voi kuitenkin tulla muitakin asioita, joiden perustuslainmukaisuudesta tai suhteesta ihmisoikeussopimuksiin sen tulee antaa lausunto. Tällaisia säännöksessä tarkoitettuja muita asioita voivat olla esimerkiksi talousarvion käsittelyyn liittyvät kysymykset ja 96 §:ssä tarkoitetut Euroopan unionia koskevat asiat (HE 1/1998 vp, s. 126).

(4) Eduskunnan työjärjestyksen 38 §:n 2 momentti on kiinteässä yhteydessä perustuslakivaliokunnan perustuslain 74 §:ssä säädettyyn perustuslainmukaisuuden valvontatehtävään. Työjärjestyksen säännöksessä säädetään eduskunnan muiden valiokuntien velvollisuudeksi saattaa asia perustuslakivaliokunnan käsiteltäväksi, jos valiokunnan käsiteltävänä olevan lakiehdotuksen tai muun asian perustuslainmukaisuudesta on epäselvyyttä. Mainitussa työjärjestyksen säännöksessä ei kuitenkaan laajenneta perustuslakivaliokunnan tehtäviä verrattuna perustuslain 74 §:ään.

(5) Perustuslakivaliokunnan perustuslain 74 §:n ja eduskunnan työjärjestyksen 38 §:n 2 momentin mukainen lausuntotehtävä liittyy valiokunnan käsittelyyn tuleviin lakiehdotuksiin ja muihin asioihin, joista perustuslain esitöissä on esimerkkinä mainittu edellä sanotut talousarvion käsittelyyn liittyvät kysymykset ja perustuslain 96 §:ssä tarkoitetut Euroopan unionin asiat. Perustuslakivaliokunnan mukaan valiokunnan perustuslain 74 §:n mukaisiin tehtäviin ei kuulu ennakoivan arvion tekeminen esimerkiksi jonkin tulevaisuudessa mahdollisesti annettavan lakiehdotuksen suhteesta perustuslakiin (PeVL 20/2013 vp, s. 4).

(6) Tarkastusvaliokunnan lausuntopyynnössä pyydetään perustuslakivaliokunnan kannanottoa kysymyksiin, jotka koskevat yleisesti eduskunnan toimielinten toimivaltajakoa ja asioiden vireillepanomenettelyä eduskunnan täysistunnossa. Lausuntopyyntö ei kohdistu tarkastusvaliokunnan ehdotuksen tai mietintöluonnoksen perustuslainmukaisuuteen. Lausuntopyynnön ala kattaa myös muita kuin välittömästi perustuslakiin palautuvia kysymyksiä, kuten eduskunnan virkamiehistä annetun lain tulkintaa. Perustuslakivaliokunnan perustuslain 74 §:ssä ja eduskunnan työjärjestyksen 38 §:ssä säädettyihin tehtäviin ei valiokunnan mielestä kuulu eduskunnan toimielinten toimivallan tai eduskunnan täysistunnon vireillepanomenettelyjen yleinen arviointi valtiosääntöoikeudellisestakaan näkökulmasta.

(7) Perustuslakivaliokunta painottaa, että perustuslain 42 §:n mukaan perustuslainmukaisuuden valvonta täysistunnossa on osoitettu eduskunnan puhemiehen tehtäväksi. Perustuslain 42 §:n 1 momentin mukaan puhemies valvoo, että asioita täysistunnossa käsiteltäessä noudatetaan perustuslakia. Puhemiehen perustuslaissa säädettyyn valvontatehtävään sisältyy sen valvominen, että asia on saatettu vireille täysistunnossa perustuslain mukaisessa järjestyksessä. Siten perustuslain mukaan puhemiehen tehtävänä on ensi kädessä ratkaista, millä tavoin jokin eduskunnan toimivaltaan kuuluva asia voidaan saattaa vireille täysistunnossa.

(8) Perustuslain 42 §:n 2 momentin mukaan puhemies ei saa kieltäytyä ottamasta asiaa käsittelemään eikä tehtyä ehdotusta äänestykseen, ellei hän katso sen olevan vastoin perustuslakia, muuta lakia tai eduskunnan jo tekemää päätöstä. Puhemiehen tulee tällöin ilmoittaa kieltäytymisen syyt.

Valiokunnan lausunto PeVL 23/2021 vp

Jos eduskunta ei tyydy puhemiehen menettelyyn, asia lähetetään perustuslakivaliokuntaan, jonka tulee viipymättä ratkaista, onko puhemies menetellyt oikein.

(9) Perustuslakivaliokunnan arvioitavana ei ole nyt tällaista kieltäytymistä. Valiokunnan mielestä perustuslakivaliokunnan perustuslain 74 §:ssä ja eduskunnan työjärjestyksen 38 §:n 2 momentissa säädettyihin tehtäviin ei kuulu arvioida yleisellä tasolla eduskunnan toimielinten toimivaltasuhteita tai asioiden oikeaa vireillepanotapaa koskevia kysymyksiä. Valiokunta ei käsittele saantuja kysymyksiä tässä eduskunnan työjärjestyksen 38 §:n 2 momentin mukaisen lausuntopyynnön johdosta antamassaan perustuslain 74 §:ssä tarkoitetussa lausunnossa.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Perustuslakivaliokunta esittää,

että tarkastusvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 3.6.2021

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Johanna Ojala-Niemelä sd
varapuheenjohtaja Antti Häkkänen kok
jäsen Outi Alanko-Kahiluoto vihr
jäsen Bella Forsgrén vihr
jäsen Maria Guzenina sd
jäsen Olli Immonen ps
jäsen Mikko Kinnunen kesk
jäsen Anna Kontula vas
jäsen Mats Löfström r
jäsen Jukka Mäkynen ps
jäsen Sakari Puisto ps
jäsen Ari Torniainen kesk
jäsen Heikki Vestman kok
jäsen Tuula Väätäinen sd
varajäsen Johannes Koskinen sd

Valiokunnan sihteerinä ovat toimineet

valiokuntaneuvos Johannes Heikkinen
valiokuntaneuvos Mikael Koillinen
valiokuntaneuvos Liisa Vanhala